Archetype

Για τις διαμορφώσεις των μεσοτοιχιών και των παρακείμενων ελεύθερων χώρων

Αργυρή Ευθυμιάδου - 09/09/2024

1. «Ίχνη ζωής»

Ως «αποτύπωμα» από τις κατεδαφίσεις παλαιότερων μονώροφων και διώροφων κτηρίων, και σε άρρηκτη σχέση με τον γειτονικό κενό χώρο, πολλές φορές παρατηρείται η τομή του κτηρίου, που χρησιμοποιήθηκε ως «ξυλότυπος» για τη νέα οικοδομή στην όμορη μεσοτοιχία. Συμβαίνει μάλιστα με τον τρόπο αυτό να διασώζονται αξιόλογα στοιχεία κατεδαφισθέντων οικοδομημάτων, όπως το μιχράμπ του τεμένους

«Μπαϊρακλή τζαμί» στην οδό Παπαφλέσσα – Λάρισα. Και το αντίθετο: τυχαίνει η χρήση της μεσοτοιχίας ως «ξυλότυπου» να έχει προκαλέσει την αποδιοργάνωση ιστορικών κτηρίων, όπως το Κτήριο Γερολυμάτου επί της οδού Σεφέρη στη Λάρισα.

Ο κενός χώρος που προκύπτει από την κατεδάφιση του κτηρίου έχει λιγότερο ή περισσότερο εφήμερο χαρακτήρα και διατηρείται μέχρι την ανέγερση νέας οικοδομής.

1.1 Τέμενος «Μπαϊρακλή τζαμί» (google.com)

Η Rachel Whiteread αναφέρεται σε αυτόν τον «αρνητικό χώρο» σε πολλά γλυπτά της. Τον Οκτώβριο του 1993 η Whiteread ολοκλήρωσε το House, το αρνητικό ενός βικτωριανού σπιτιού, στο Old Ford του Λονδίνου. Το House ήταν ένα προσωρινό δημόσιο γλυπτό, το οποίο ολοκληρώθηκε στις 25 Οκτωβρίου 1993 και κατεδαφίστηκε έντεκα εβδομάδες αργότερα, στις 11 Ιανουαρίου 1994.

Η ιδέα του «ξεκαλουπώματος» ενός ολόκληρου σπιτιού ξεκίνησε από το 1991. Αυτή και ο James Lingwood των Artangel εξέτασαν σπίτια που θα γκρεμιστούν στο Βόρειο και Ανατολικό Λονδίνο το 1992, αλλά χωρίς την επιτυχία να εξασφαλίσουν ένα. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, το 1992 και το 1993, η Whiteread είχε μια υποτροφία από το Πρόγραμμα Καλλιτεχνών DAAD στο Βερολίνο. Εκεί δημιούργησε το Untitled (Room), το αρνητικό ενός ανώνυμου δωματίου που έχτισε η ίδια. Ολοκλήρωσε το εσωτερικό ενός κουτιού μεγέθους δωματίου με ταπετσαρία, παράθυρα και πόρτα, πριν από τη χύτευση. Το γλυπτό βρίσκεται στη συλλογή του Μουσείου Μοντέρνας Τέχνης στη Νέα Υόρκη.

Το House, ίσως το πιο γνωστό της έργο, ήταν το «ξεκαλούπωμα» σε σκυρόδεμα του εσωτερικού ενός ολόκληρου βικτωριανού σπιτιού με βεράντα, που ολοκληρώθηκε το φθινόπωρο του 1993, και εκτέθηκε στη θέση του αρχικού σπιτιού -193 Grove Road- στο Ανατολικό Λονδίνο (όλα τα σπίτια στον δρόμο είχαν

κατεδαφιστεί νωρίτερα από το Tower Hamlets London Borough Council). Το έργο προκάλεσε ανάμεικτες αντιδράσεις, κερδίζοντας τόσο το βραβείο Turner για την καλύτερη νεαρή Βρετανίδα καλλιτέχνιδα το 1993 (ήταν η πρώτη γυναίκα που κέρδισε βραβείο Turner), όσο και το βραβείο τέχνης K Foundation για τη χειρότερη Βρετανίδα καλλιτέχνιδα. Η κατασκευαστική εταιρεία κατεδάφισε το έργο House στις 11 Ιανουαρίου 1994 και η ίδια η απόφαση κατεδάφισης προκάλεσε διαφωνίες και διαμάχες[1].

1.2 Rachel Whiteread (1993): House (frieze.com, τελευταία επίσκεψη: 17-7-2024)

2. Η καταγωγή των μεσοτοιχιών μεγάλου ύψους

Οι μεσοτοιχίες αποτελούν ένα χαρακτηριστικό στοιχείο του σύγχρονου ελληνικού αστικού τοπίου, που συνδέεται άρρηκτα με τους θεσμούς της αστικής πολυκατοικίας και της αντιπαροχής. Η κατάτμηση των οικοπέδων και η εξάντληση της επιτρεπόμενης δόμησης στις οικοδομές που χτίστηκαν με το συνεχές σύστημα δόμησης, με ελάχιστη πραγματοποιούμενη απόσταση το 1,00 μ., κατά τις δεκαετίες 1950 -1980 (ΓΟΚ/55 και ΓΟΚ/73), δημιούργησε τις πρώτες μεσοτοιχίες μεγάλου ύψους στις κεντρικές περιοχές των μεγαλύτερων πόλεων.

Συμπληρωματικό στοιχείο που μπορεί να αξιοποιηθεί αποτελούν οι κατακόρυφοι «φωταγωγοί» στο όριο του οικοπέδου.

Από τη δεκαετία του 1980 (ΓΟΚ/85) και μετά οι μεσοτοιχίες είναι συνεχόμενες, εν γένει χωρίς ανοίγματα, και η μορφή τους ακολουθεί το ιδεατό στερεό.

Σύμφωνα με τις τελευταίες τροποποιήσεις της νομοθεσίας (ΝΟΚ), επιτρέπονται και πάλι «εσοχές» παρά το όριο του οικοπέδου, ενισχύονται τα διαμπερή ανοίγματα που συνδέουν τον δρόμο με το εσωτερικό του οικοδομικού τετραγώνου και δίνονται κίνητρα για να αποφεύγονται οι «τυφλές» όψεις.

3. Οι δυνατότητες παρέμβασης

3.1 Επίπεδες /επιφανειακές επεμβάσεις

3.1.1 Street-Art και εφήμερα δρώμενα

Κυρίως με στόχο την αλλαγή της εξωτερικής εικόνας μιας συνοικίας και τη δημιουργία «ταυτότητας» για τους κατοίκους, ως επεμβάσεις σε τυφλές όψεις δοκιμάστηκαν σε πολλές περιπτώσεις επιτοίχια έργα τέχνης, ζωγραφισμένα ή αναρτημένα, που είναι ορατά από μακριά και μόνιμα στην περιοχή. Η street-art αποτελεί πλέον αναπόσπαστο μέρος του αστικού τοπίου, ενώ τα σχέδια σε δημοτικά κτίρια και παιδικές χαρές υποστηρίζουν επίσης τη δουλειά ανεξάρτητων καλλιτεχνών και την τέχνη του Graffiti. Με τον μεγάλο αριθμό τοιχογραφιών, σε συνδυασμό με κατάλληλες εκστρατείες και δραστηριότητες δημοσιότητας, αυξάνεται η ζήτηση της συνοικίας για περιηγήσεις ξένων και ντόπιων ως αξιοθέατο της πόλης[2]. Επίσης πραγματοποιούνται έρευνες απευθυνόμενες στους κατοίκους για την αντίληψη της περιοχής, τεκμηρίωση και εκδηλώσεις, όπως το Διεθνές Street-art Festival στο Mostar της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης[3].

Γνωστό παράδειγμα αποτελεί η δράση «Ζωγραφική τυφλών όψεων κτιρίων» (2010) στα πλαίσια του Προγράμματος «Αθήνα-Αττική 2014», που πραγματοποιήθηκε από το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, σε συνεργασία με την Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών[4]. Η αρχή έγινε με κτίρια σε πυκνοκατοικημένες ή υποβαθμισμένες περιοχές της Αθήνας. Τα κτίρια επιλέχθηκαν μεταξύ αυτών για τα οποία εκδήλωσαν ενδιαφέρον οι ιδιοκτήτες τους, κυρίως λόγω της θέσης τους, της γειτνίασης με αδόμητους χώρους, της δυνατότητας άνετης θέασης και γενικότερα συμβολής στην αισθητική αναβάθμιση της περιοχής. Σύμφωνα με τους διοργανωτές: «Οι τυφλές όψεις των κτιρίων λειτουργούν ως σκηνικά, τα οποία αντί να εκφράζουν αδιάφορες ή φτωχές παραστάσεις, δίνουν νόημα και προσφέρουν προκλήσεις, εμπειρίες και συναισθήματα στους περαστικούς και τους κατοίκους. Οι τοιχογραφίες αποτελούν «τοπόσημα», σημεία προβολής, σήμανσης και ανάδειξης του χώρου και βοηθούν στην ανάγκη οικειοποίησης και ανάπτυξης μιας θετικής σχέσης με το δημόσιο περιβάλλον. Είναι μια εναλλακτική μορφή πολιτιστικής έκφρασης που προβάλλει τις δημιουργίες καλλιτεχνών, μεταμορφώνει απαξιωμένες περιοχές και προκαλεί, μεταφέροντας συχνά πολύμορφα μηνύματα».

Υπό συζήτηση είναι το είδος και η μορφή εφήμερων εκδηλώσεων, όπως προβολή εικόνων, ανάρτηση οθονών led και φωτισμός, ειδικότερα όταν συνδυάζονται με προβολές επί των κτηρίων που έρχονται σε αντίθεση με την αρχιτεκτονική τους δομή και υπόσταση.

3.1 (i) safmo.org, (ii) tzami3724.jpg (1920×1282) (culture.gov.gr), τελευταία επίσκεψη: 4-6-2023

3.1.2 Οι «πράσινες όψεις»

Οι πράσινοι τοίχοι αφορούν νέα ή υφιστάμενα κτήρια, καθώς και αποκαταστάσεις ιστορικών χώρων.

Αποτελούν επιλογή για την επίτευξη βιώσιμης αστικής αποκατάστασης, κυρίως λόγω της έλλειψης ελεύθερου χώρου. Θεωρούνται μια καινοτομία στους τομείς της οικολογίας, της αρχιτεκτονικής τοπίου, της αρχιτεκτονικής και του αστικού σχεδιασμού. Τα πλεονεκτήματά τους εντοπίζονται όχι μόνο στη βελτίωση της μορφής της πόλης και στον προσδιορισμό της αστικής εικόνας, ιδιαίτερα σε πυκνές αστικές περιοχές, σε θέματα όπως η τακτοποίηση διαφορετικών υψών και ευθυγραμμίσεων κτιρίων, η διαμόρφωση αστικών κενών, η κάλυψη μεσοτοιχιών και η δημιουργία οικειότητας σε μικρούς χώρους[5], αλλά και στη σύνδεση των κτιρίων με το αστικό περιβάλλον και τη φύση. Επομένως, σε αυτό το πλαίσιο θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η εφαρμογή τους, ως μέρος της βασικής αστικής ομοιόστασης, δηλαδή της ικανότητας της πόλης να διατηρείται σε ισορροπία. Οι πράσινοι τοίχοι μπορούν να είναι ένας έξυπνος τρόπος για να πρασινίσουν οι ιστορικές περιοχές των πόλεων, οι οποίες διαφορετικά θα παρέμεναν χωρίς βιοποικιλότητα.

Σημαντικά κτήρια με πράσινους τοίχους θεωρούνται ορόσημα στον αστικό ιστό, όπως το Caixa Forum στη Μαδρίτη ή το Citi Data Center στη Φρανκφούρτη.

3.2 Patrick Blanc και Herzog & de Meuron (2008): Vertical Garden, Caixa Forum, Μαδρίτη. (verticalgardenpatrickblanc.com, τελευταία επίσκεψη: 4-6-2023)

Το ισραηλινό περίπτερο στην EXPO 2015, με τη χρήση κατακόρυφων καλλιεργήσιμων τμημάτων, εισήγαγε το ζήτημα της γεωργίας υψηλής τεχνολογίας στο Ισραήλ, με το όνομα: «Fields of Tomorrow». Το περίπτερο έλαβε τιμητική διάκριση για τον καλύτερο εξωτερικό σχεδιασμό και έπαινο για τη βιωσιμότητα στον σχεδιασμό και τα υλικά από τους διοργανωτές.

3.3 David Knafo (2015) | Ο τοίχος καλλιεργήσιμων τμημάτων που κάλυπτε το περίπτερο του Ισραήλ στην EXPO 2015 “Feeding the Planet, Energy for Life”- Milano (προσωπικό αρχείο)

3.2 Στατικά ανεξάρτητες παρεμβάσεις στο διπλανό χώρο / διαφορετική ιδιοκτησία

3.2.1 Εγκατάσταση αστικών λειτουργιών

Οι δημιουργούμενοι κενοί χώροι είναι δυνατόν να αποκτήσουν νέα νοήματα, φιλοξενώντας διαφορετικές λειτουργίες.

Η εξυπηρέτηση πολλαπλών σκοπών και η κάλυψη των αναγκών διαφορετικών ομάδων μπορεί να μεγιστοποιήσει τη χρήση μιας περιοχής. Για παράδειγμα, ένας κενός χώρος μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως αγορά κατά τη διάρκεια της ημέρας και να μετατραπεί σε χώρο συγκέντρωσης για διαλέξεις ή προβολές τη νύχτα.

Συνολικά οι επεμβάσεις μπορούν να συνδυάσουν τη μακρόχρονη εμπειρία των Δήμων από τον πολεοδομικό σχεδιασμό και τις υποδομές με προσωρινές χρήσεις και συμμετοχικές προσεγγίσεις, τις ονομαζόμενες «ενδιάμεσες χρήσεις»[6], οι οποίες κοστίζουν λιγότερο, δεν έρχονται σε σύγκρουση με τη νομιμότητα και δεν απαιτούν χρονοβόρες διαδικασίες, ενώ θεωρείται ότι είναι δυνατόν να βελτιώσουν την αξία του δεδομένου πλαισίου και την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών αστικής ανάπλασης και να δημιουργήσουν σημαντική προστιθέμενη αξία για τους πολίτες. Σε πολλές περιπτώσεις είναι δυνατόν να καταστούν μόνιμα χαρακτηριστικά του αστικού τοπίου και να λειτουργήσουν ως πρότυπα για μελλοντικές γειτονιές και περιοχές.

3.4 Χρήση διαμπερών αστικών κενών ως εκθεσιακού χώρου & ως αυλής αναψυκτηρίου [(i) προσωπικό αρχείο, (II) https://www.google.com/maps]

3.2.2 «Αρχιτεκτονικές φαντασίες» / «Follies»

Τα Follies είναι διακοσμητικές κατασκευές τοπίου, που επιτρέπουν στυλιστικούς πειραματισμούς αρχιτεκτονικών πρακτικών, εννοιών και πολλαπλών λειτουργιών[7].

Το Ghost House (1984)[8] του Philip Johnson αποτελεί ένα γνωστό παράδειγμα. Πρόκειται για μια διάτρητη κατασκευή για τη στήριξη φυτών, τοποθετημένη πάνω στα θεμέλια ενός πέτρινου αχυρώνα του 19ου αιώνα. Το μεταλλικό πλέγμα επιλέχθηκε ως καθημερινό υλικό, ενώ η συνολική μορφή θυμίζει την εμβληματική μορφή ενός σπιτιού. Ο Johnson περιέγραψε αυτή την κατασκευή ως «το φάντασμα ενός κλασικού σπιτιού».

Το πιο γνωστό παράδειγμα είναι ο κάνναβος των αποδομιστικών Follies του Bernard Tschumi στο Parc de La Villette του Παρισιού (1982–87), που απηχεί, με νέες παραμέτρους, τις κονστρουκτιβιστικές «Αρχιτεκτονικές φαντασίες» της πρώιμης σοβιετικής αρχιτεκτονικής.

3.5 B. Tschumi (1982-1998): Parc de la Villette, Paris (se.pinterest.com, τελευταία επίσκεψη: 17-7-2024)

Πρόσφατα (2019) πραγματοποιήθηκε στο Kanal Centre-Pompidou στις Βρυξέλλες, μια έκθεση[9] που εξερευνά νέα αρχιτεκτονικά σχήματα που σχετίζονται με Follies. Πέρα από τις ιστορικές αναδρομές, μέσα από το πολυπληθές σύνολο έργων που παρουσιάζονται, αυτή η έκθεση αποκαλύπτει την επικαιρότητα του θέματος. Το Miscellaneous Follies εκφράζει το συνεχές ενδιαφέρον των επιμελητών της έκθεσης για την ταξινόμηση[10].

3.2.3 Τρισδιάστατες διαμορφώσεις υπαίθριων χώρων

Στη θέση του πρώην μηχανουργείου Maschinenfabrik Oerlikon (MFO) στη Ζυρίχη, κατασκευάστηκε ένας τύπος πάρκου, καλυμμένου από μεταλλική κατασκευή διπλού πλέγματος που περιβάλλεται από αναρριχητικά φυτά. Περιβάλλεται από πολυτελή φυτά που υποστηρίζονται από καλώδια. Τα σκαλοπάτια και τα προεξέχοντα μπαλκόνια προσκαλούν τους περαστικούς να περπατήσουν στην πολυβραβευμένη κατασκευή και να παραμείνουν για λίγο. Το καλοκαίρι, η εγκατάσταση χρησιμοποιείται συχνά για διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις, όπως προβολή ταινιών ή φεστιβάλ όλων των ειδών[11].

3.6 Burckhardt+Partner σε συνεργασία με τον Raderschall (2002): πρώην Μηχανουργείο στο Oerlikon - Ζυρίχη - MFO (zuerich.com, τελευταία επίσκεψη: 4-6-2023)

3.2.4 Σύνδεση με τα υφιστάμενα δίκτυα και τον αστικό χώρο

Η εξέλιξη της αστικής δομής τις τελευταίες δεκαετίες φαίνεται πως ακολουθεί μια διάσπαρτη, ακανόνιστη ανάπτυξη, που τείνει να επεκτείνεται και τροποποιεί το τοπίο αφήνοντας «ενδιάμεσα τμήματα, υπολείμματα και θραύσματα» μεταξύ των κτιρίων, τα οποία ίσως μπορούν να θεωρηθούν ως τα νέα «αστικά κενά»[12]. Με τη σύνδεση αυτών των επιμέρους μερών μεταξύ τους, όσο και με τους ανοιχτούς δημόσιους χώρους και τους χώρους πρασίνου, δημιουργείται ένα νέο τοπίο, που συνιστά το πραγματικό δίκτυο που είναι ικανό να αναστρέψει τη σχέση μεταξύ οικοδομημένων και ανοιχτών χώρων. Η εξέλιξη αυτή ερμηνεύεται ως μια διαδικασία διάλυσης των χωρικών ορίων[13].

Στο βιβλίο του «Walkscapes»[14], ο Careri, με τη βοήθεια μιας βόλτας ανάμεσα στους υπολειπόμενους χώρους που δημιουργήθηκαν από την αστική εξάπλωση, περιγράφει αυτούς τους αναγνωρίσιμους αστικούς χώρους ως ένα διακλαδωμένο σύστημα με εύρος αυξομειούμενο σε κλίμακα και φύση. Παρά την πολύπλοκη γεωμετρία αυτών των αστικών συστημάτων, που εμφανίζονται ως συστάδες ύλης «χωρίς μορφή», στην πραγματικότητα ο χώρος της πόλης που προκύπτει από τον διαχωρισμό των συμπαγών τμημάτων από τις κενές περιοχές μπορεί να ερμηνευτεί και να σχεδιαστεί εκ νέου ως μια διαφορετική «μορφή».

Αυτός ο νέος τύπος αστικής διαμόρφωσης δίνει πρόσφατες εικόνες του πολιτισμού μας, που δημιουργούνται ανεξάρτητα από τις θεωρίες των αρχιτεκτόνων και των πολεοδόμων. Αποτελεί έναν πραγματικό ζωντανό οργανισμό που εξαπλώνεται, αφήνοντας γύρω του και μέσα του τμήματα της περιοχής σε ερείπια, και είναι πιο δύσκολο να ελεγχθεί.

Πρόσφατες μέθοδοι προσέγγισης του αστικού τοπίου επιβεβαιώνουν την ανάγκη να εργαστούμε για τον σχεδιασμό μιας δομής, που γίνεται αντιληπτή ως χρήσιμο εργαλείο για την καθοδήγηση της πολιτικής και ταυτόχρονα αποτελεί έκφραση υποχώρησης από τον πολεοδομικό σχεδιασμό με βάση μόνο ποσοτικές παραμέτρους, βάσει των οποίων η χαρτογράφηση είναι το κύριο μέσο επικοινωνίας.

Σε αυτή τη νέα προοπτική, ο υπαίθριος ανοιχτός χώρος, που χρησιμοποιείται για διαφορετικές λειτουργίες, γίνεται ο εγγυητής της χωρικής συνέχειας, αναλαμβάνοντας τον ρόλο της κατεξοχήν «υποδομής»: Ο ανοιχτός χώρος, όχι «αφαιρούμενος» από τον αστικό ιστό, αλλά μάλλον διευρυμένος και συμπεριληπτικός, είναι μια πιθανή υποδομή, βάσει της οποίας οι επιμέρους λειτουργίες επηρεάζουν την «ανασύνθεση» των σύγχρονων συνοικιών[15]. Μια τέτοια κατεύθυνση θα είχε ως αποτέλεσμα διαφορετικές, αλλά συσχετισμένες, χωρικές δομές, αρθρωμένες για διαφορετικές λειτουργίες, που καταλήγουν στον σχεδιασμό μεγάλης κλίμακας.

Σε παρόμοιο μήκος κύματος, αλλά με έντονο ενδιαφέρον για την κοινωνική συνιστώσα, βρίσκονται τα έργα του Δανού ερευνητή Gehl[16]. Η μεθοδολογία του έργου του Gehl βασίζεται σε τρία στάδια: Πρώτα η κοινωνική ζωή - μετά οι ελεύθεροι χώροι - μετά τα κτίρια, διασφαλίζοντας έτσι τα υψηλότερα πρότυπα στην ανάπτυξη της πόλης. Ακόμη και η επικοινωνιακή στρατηγική των παραδοχών και της μεθόδου σχεδιασμού, που συνιστά λύσεις στέγασης «γύρω» από τον κοινωνικό χώρο, είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα για την ανάπλαση αστικών «κενών» που αποτελούν τη βάση για την «κοινωνική ζωή».

Μια άλλη ενδιαφέρουσα τάση προκύπτει από την οικολογική πολεοδομία, όπως ορίστηκε από τον M. Mostafavi (2010)[17]. Η προτεινόμενη ανάπλαση των αστικών χώρων προκύπτει από την ανάγκη να βρεθούν εναλλακτικές προσεγγίσεις στο έργο και έτσι να εξεταστεί η μεγάλη κλίμακα με διαφορετικό τρόπο από αυτόν που έχει γίνει στο παρελθόν. Οικολογική πολεοδομία σημαίνει μελέτη των περίπλοκων οικονομικών, πολιτικών, πολιτιστικών και κοινωνικών δομών, ξεκινώντας από τη γνώση ότι η πραγματική ενοποίηση των οικολογικών συστημάτων συνεπάγεται την απαραίτητη προσαρμογή της κλίμακας (πέρα από την τοποθεσία) και κατάλληλες διεπιστημονικές στρατηγικές για την αντιμετώπιση αυτής της διακύμανσης μεγέθους του πλαισίου σχεδιασμού.

Σε αυτό το συνολικό πλαίσιο, ο Mostafavi υποθέτει ότι η ευθραυστότητα του πλανήτη και των πόρων του πρέπει να θεωρηθεί ως ευκαιρία για έμμεση καινοτομία σχετικά με το έργο και όχι ως μια μορφή τεχνικής νομιμοποίησης των συμβατικών λύσεων. Η φαντασία μιας αστικότητας που υπερβαίνει το status quo απαιτεί μια νέα συνειδητοποίηση -κάτι που έχει την ικανότητα να ενσωματώνει και να συνθέτει την εγγενή σύγκρουση μεταξύ οικολογίας και αστικοποίησης, ορίζοντας έτσι το πραγματικό έδαφος της οικολογικής πολεοδομίας.

4. Το νομοθετικό πλαίσιο

Πέρα από τις διατάξεις που οδηγούν στην καθιέρωση των μεσοτοιχιών, δεν υφίσταται ειδικό νομικό πλαίσιο για τη διαχείρισή τους.

Επιφανειακές επεμβάσεις, όπως τοιχογραφίες ή επικόλληση σχηματικών παραστάσεων, καλύπτονται από τις διατάξεις για επισκευές όψεων με ή χωρίς ικριώματα. Οι όψεις, ως κοινόκτητα τμήματα της οικοδομής, είναι διαχειρίσιμες από τους συνιδιοκτήτες, συνεπώς και τα έξοδα κατασκευής και συντήρησης τους επιβαρύνουν, εφόσον δεν καλύπτονται από δημοτικά προγράμματα.

Το πάχος και οι ανάγκες στήριξης των κατακόρυφων τοίχων οδηγούν συχνά σε υπερβολικές κατασκευές, κατά συνέπεια θα ήταν χρήσιμο να γίνεται η κατάλληλη πρόβλεψη κατά την οικοδόμηση, παράλληλα με τις κανονιστικές προβλέψεις για την κάλυψη των αναγκών και του κόστους συντήρησης κατά τη διάρκεια της ζωής του κτηρίου.

Εγκατάσταση πρόσκαιρων χρήσεων, γλυπτά και ανεξάρτητες κατασκευές περιλαμβάνουν συνήθως ειδικό τρόπο στήριξης από τη σύλληψη ή τη μελέτη τους. Οι συνθήκες λειτουργίας, το κόστος και η πολυπλοκότητα επαφίενται στον ιδιοκτήτη του ομόρου οικοπέδου.

Τυχόν επιβλαβείς επιπτώσεις για το δημόσιο συμφέρον ελέγχονται κατά τη διαδικασία της αντίστοιχης αδειοδότησης.

5. Προτάσεις

Με άξονα τον βέλτιστο συνδυασμό της αρχιτεκτονικής φαντασίας με διεπιστημονικές πρακτικές, προτείνεται μια μορφή οικολογικού σχεδιασμού που όχι μόνο λαμβάνει υπόψη την ευθραυστότητα του οικοσυστήματος και τους περιορισμούς των πόρων, αλλά θα θεωρούσε τις εν λόγω συνθήκες ως τα βασικά θεμέλια μιας νέας μορφής δημιουργικής φαντασίας.

Αυτό που φαίνεται να προτείνει η οικολογική πολεοδομία είναι ένας μεθοδολογικός συνδυασμός παλαιών και νέων πρακτικών που λειτουργούν παράλληλα, παρέχοντας μια σειρά από ευαισθησίες και πρακτικές που μπορούν να βελτιώσουν τον τρόπο αντιμετώπισης της αστικής ανάπτυξης σε μια διεπιστημονική διάσταση και να εξεταστούν μέσω του φακού της οικολογίας[18].

Η χρήση και η σύνδεση ελεύθερων ανοιχτών δημόσιων χώρων σε μια πόλη μεσαίου μεγέθους μπορεί να επιτευχθεί χρησιμοποιώντας μια ποικιλία μεθόδων, όπως:

1. **Έργα και εγκαταστάσεις τέχνης**: Οι καλλιτεχνικές εγκαταστάσεις μπορούν να μετατρέψουν τους άδειους χώρους σε χώρους συγκέντρωσης, ενώ παράλληλα προσθέτουν ενδιαφέρον στην πόλη. Συνεργαζόμενες με ντόπιους καλλιτέχνες, οι τοπικές αρχές μπορούν να δώσουν νέα πνοή στους κενούς υπαίθριους χώρους.

2. **Οριζόντιες και κατακόρυφες κατασκευές πρασίνου**: Οι κατασκευές πρασίνου μπορούν να βελτιώσουν την περιβαλλοντική ποιότητα μιας γειτονιάς, προσφέροντας οπτικές φυγές και ευκαιρίες χαλάρωσης για τη γύρω κοινότητα.

3. **Πολυλειτουργικός σχεδιασμός**: Ο σχεδιασμός χώρων δημόσιας πρόσβασης που εξυπηρετούν πολλαπλούς σκοπούς και καλύπτουν τις ανάγκες διαφορετικών ομάδων, μπορεί να μεγιστοποιήσει τη χρήση μιας περιοχής.

4. **Σύνδεση με τον ευρύτερο αστικό χώρο**: Η ένταξη των σημείων στα υφιστάμενα αστικά δίκτυα θα βοηθήσει στη σύνδεση με τις διαφορετικές περιοχές της πόλης.

5. **Συλλογικές πρωτοβουλίες**: Η ενθάρρυνση συλλογικών πρωτοβουλιών για τη συμμετοχή στη διαμόρφωση των κενών χώρων μπορεί να ενδυναμώσει το ενδιαφέρον των κατοίκων για τον δημόσιο χώρο και να προωθήσει την κοινωνική συνοχή. Η χρηματοδότηση και η υποστήριξη έργων, όπως είναι οι κοινοτικοί κήποι,

οι αγορές ή οι παιδικές χαρές, μπορούν να προσελκύσουν περισσότερους ανθρώπους στην περιοχή και να δημιουργήσουν μια αίσθηση ιδιοκτησίας.

Εφαρμόζοντας αυτές τις στρατηγικές, μια πόλη μεσαίου μεγέθους μπορεί να κάνει τους κενούς χώρους της πιο ελκυστικούς και συνδεδεμένους με την τοπική γειτονιά, με αποτέλεσμα μια πόλη ζωντανή και βιώσιμη.

[1] frieze.com, τελευταία επίσκεψη: 17-7-2024

[2] Δήμος Dortmund, πρόγραμμα "Image + Identification" (Programm - Stadtumbau Rheinische Straße - Projekte - Amt für Stadterneuerung - Planen, Bauen, Wohnen - Leben in Dortmund - Stadtportal dortmund.de, τελευταία επίσκεψη: 26-7-22)

[3] https://safmo.org/about-us/, τελευταία επίσκεψη: 4-5-2023

[4] jgtech.gr, τελευταία επίσκεψη: 4-5-2023

[5] Virtudes A., Manso M. (2016): Applications of Green Walls in Urban Design iopscience.iop.org, τελευταία επίσκεψη: 4-5-2023

[6] Castro, Alejandra and Wascher, Eva (2021): Dortmunder U and Union Quarter - The Role of Meanwhile Uses in Urban Regeneration. T-Factor Advanced Case Study Report. Working Paper, TU Dortmund University. (eldorado.tu-dortmund.de, τελευταία επίσκεψη: 27-7-2022)

[7] MBL Architectes (2019), Miscellaneous Follies mbl.archi, τελευταία επίσκεψη: 5-6-2023

[8] Ghost House theglasshouse.org, τελευταία επίσκεψη: 5-6-2023

[9] MBL Architectes (2019) op. cit.

[10] Ayers A. (2019), Architectural Follies: Totally Useless but Oh So Necessary archive.pinupmagazine.org

[11] ΜΓΟ-Πάρκο | zuerich.com

[12] Salerno, R. (2011): Filling in gaps in the urban landscape with a patchwork of open space. A proposal for the dispersed city, researchgate.net, τελευταία επίσκεψη: 4-6-2023

[13] Schloeth, L. (1998): Hat die Stadt eine Zukunft? Στο: ORL-Institut ETHZ - Heer E., Ringli H. (ed.): Fragen zur Raumentwicklung der Schweiz Ζυρίχη: vdf

[14] Careri, F. (2009): Walkscapes. WaIking as an aesthetic practlce scribd.com, τελευταία επίσκεψη: 5-6-2023

[15] Salerno, R. (2011): op. cit.

[16] Gehl J. (2001), Life between Buildings. Using public Space, The Danish Architectural Press, Copenhagen adk.elsevierpure.com, τελευταία επίσκεψη: 5-6-2023

[17] Mostafavi M (2010), Why Ecological Urbanism? Why Now? No. 32 / Design Practices Now, Vol. I harvarddesignmagazine.org, τελευταία επίσκεψη: 5-6-2023

[18] Salerno, R. (2011): Filling in gaps in the urban landscape with a patchwork of open space. A proposal for the dispersed city, researchgate.net, τελευταία επίσκεψη: 4-6-2023